Ministerie van Financiën

→ dank voor eerste antwoorden
→ graag verder afronden / aanvullen

TER INFORMATIE
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

→ Ik lugh hier daarna nog een keer zeer scherp naar

notitie

Oplegnotitie SO nationaliteit in risicoselectie - LEESKOPIE

→ neem vooral FSV brief + AP rapport

Directoraat-Generaal Belastingdienst
Inlichtingen
[redacted]
[redacted]@minfin.nl
www.minfin.nl

Datum
14 juli 2020

Notitienummer
2020-0000137494

Auteur
[redacted]

Van

Kopie aan

Bijlagen
1

goed mee in de beantwoording
Alex Alf

Aanleiding

Op 11 mei jongstleden is uw brief "Rectificatie brief van 28 april 2020 over Voortgangsrapportage Toeslagen" verstuurd. In deze brief is de Kamer geïnformeerd dat er na 1 januari 2020 nog steeds een selectieregel voor de voorlopige aanslag inkomstenbelasting in gebruik was waarin het persoonsgegeven nationaliteit werd gebruikt zonder dat daar een expliciete wettelijke grondslag voor bestond. Mede naar aanleiding van hiervan heeft de Tweede Kamer in een SO vragen gesteld. Bijgaand treft u de eerste leesversie van de beantwoording van de vragen aan.

Kernpunten

- Het betreft een leeskopie van de beantwoording, de interne en interdepartementale afstemming van de antwoorden wordt de komende weken verder opgepakt en afgerond.
- De beantwoording wordt op onderdelen nog aangepast aan het onderzoeksrapport van de AP.
- In het SO wordt door Denk (vraag 100 uit de set, laatste vraag) gevraagd naar het doorgeven van tweede nationaliteit vanuit de BRP. In de brief van 11 mei jl. is hierover een passage opgenomen. Deze passage blijkt niet volledig juist te zijn (zie toelichting).
- Er bestaat nog geen volledig overzicht van het gebruik van nationaliteit in de verschillende systemen van de Belastingdienst. In de beantwoording van het SO wordt hiervoor verwezen naar het onderzoek dat in het kader van FSV wordt uitgevoerd.
- Voor de selectieregels waarin nu gebruik wordt gemaakt van nationaliteit wordt expliciet een toets gedaan op de aanwezige expliciete wettelijke grondslag.
- Eerder is een overzicht van de expliciete wettelijke grondslagen voor het gebruik van nationaliteit in de handhaving toegezegd aan de Kamer, in dit SO wordt hier wederom naar gevraagd. Op dit moment is dit overzicht nog niet beschikbaar (zie toelichting).
- Wij streven ernaar half augustus een tweede leesversie aan u voor te leggen, zodat het SO uiterlijk eind augustus naar de Kamer verzonden kan worden.

Toelichting

Verwijdering van tweede nationaliteit uit BVR

- In de brief van 11 mei is vermeld dat tweede nationaliteiten niet meer in risicomodellen en selectieregels werden gebruikt sinds deze gegevens op

31 januari 2015 uit de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) zijn verwijderd.

- Na verzending van de brief, ontstonden enkele vraagpunten over de informatie in deze brief. [redacted] heeft u destijds mondeling hierover geïnformeerd en nader onderzoek in gang gezet.
- De tweede (niet-Nederlandse) nationaliteit van al langer in Nederland wonende personen is door de Belastingdienst op een latere datum (23 juli 2015) uit Beheer van Relaties (BVR) verwijderd.
- Tussen januari 2015 en juli 2015 is deze informatie vanuit BVR ook verzonden naar een selectieregel voor voorlopige aanslagen inkomstenheffing. De Kamer is zowel in de brief van 11 mei, als tijdens de technische briefing van 2 juli jl. geïnformeerd over deze selectieregel voor voorlopige aanslagen.
- Daarmee is de volgende regel in de Kamerbrief van 11 mei jl.[1] onjuist: *De tweede nationaliteit werd niet meer gebruikt in centrale risicomodellen en selectieregels sinds de Basisregistratie Personen (BRP) deze gegevens vanaf 31 januari 2015 niet meer verstrekt.*
- De reikwijdte hiervan wordt nader bekeken in de onderzoeken die zijn aangekondigd in de FSV brief.
- Dit staat nu opgenomen in antwoord op een vraag van Denk (vraag 100 uit de set, laatste vraag).
- Tot slot is het mogelijk dat door mutatieproblemen tweede nationaliteiten nog voorkomen in BVR. In 2019 kwam dit in ongeveer 200 gevallen voor. Inmiddels is dit voor 2019 teruggebracht tot 1 persoon, waarvan ook in de BRP nog een tweede nationaliteit voorkomt. Jaarlijks worden deze mutatieverschillen in overleg met gemeenten uitgezocht en opgelost.

Onderzoek AP

- De vragen die in het SO zijn gesteld over dit onderzoek zullen worden aangepast naar aanleiding van de rapportage van de AP.

Query's en lokale bestanden

- In het SO is een aantal vragen gesteld over het gebruik van nationaliteit in query's lokale systemen en applicaties.
- Er bestaat nog geen volledig overzicht van het gebruik van nationaliteit in query's en lokale applicaties.
- Dit is in de brief van 11 mei jl. ook aan de Kamer gemeld.
- In de beantwoording wordt nu verwezen naar het onderzoek dat in het kader van FSV plaatsvindt. Om extra zekerheid te krijgen dat het beeld over het gebruik van nationaliteit in risicomodellen en selectieregels compleet is, zullen wij een doorlichting van risicomodellen en selectieregels betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek zoals aangekondigd in de brief over FSV van 10 juli jongstleden.

(Interdepartementale) afstemming

- Dit betreft een eerste leesversie, intern zal deze versie de komende weken nader afgestemd worden.
- Een aantal vragen zijn kabinetsbreed. Bij de beantwoording van deze vragen zijn de departementen, BZK, SZW, AZ op ambtelijk niveau betrokken.
- SZW stuurt aan op een bespreking in de MR, vanwege het grote belang van het onderwerp voor andere uitvoerders. Vraag is of dit noodzakelijk is. Voordeel is dat een gedeelde kabinetslijn behulpzaam kan zijn bij eventuele vervolgvragen van de Kamer.
- Ons advies is om afstemming (eerst) op ambtelijk niveau plaats te laten vinden.
- Tot slot zijn een aantal kabinetsbrede vragen beantwoord door BZK. Deze antwoorden zijn nog in beweging, omdat de minister van BZK hier (mede naar aanleiding van het racismedebat) nog opmerkingen bij had.

[1] Kamerstukken II, 2019-20, 31 066, nr. 637.

Overzicht expliciete wettelijke grondslag gebruik nationaliteit

- Op 22 mei jl. is in antwoord op de feitelijke vragen over de second opinion aan de Kamer toegezegd[2] dat de Kamer een overzicht van expliciete wettelijke grondslagen voor het gebruik van nationaliteit in de handhaving zal ontvangen.
- Pieter Omtzigt (CDA) heeft tijdens de technische briefing wederom om een dergelijk overzicht gevraagd. Ook in het SO is hier naar gevraagd.
- Op dit moment is dit overzicht nog niet beschikbaar. Het opstellen hiervan is namelijk ingewikkeld, omdat wettelijke bepalingen waarin letterlijk het begrip 'nationaliteit' expliciet voorkomt schaars zijn. In veel belastingwetgeving wordt namelijk aangeknoopt bij begrippen als 'woonplaats' en 'transacties' en niet bij nationaliteit. Het opstellen van een dergelijk overzicht kost daarom tijd te meer omdat ook de vraag nog beantwoord moet worden hoe het begrip 'expliciete wettelijke grondslag' precies afgebakend dient te worden.
- De komende weken zullen worden benut om dit helder te krijgen. Op basis hiervan zal door DGFZ getracht worden een overzicht te maken van expliciete wettelijke grondslagen. Daarnaast zal de BD verder gaan met de inventarisatie van de systemen waarin nationaliteit nog wordt gebruikt, DGFZ starten met een overzicht van de expliciete wettelijke grondslagen.
- Bij de volgende leesversie zullen we een update geven.
- Vervolgvraag is op welk moment een mogelijk overzicht van expliciete wettelijke grondslagen voor het gebruik van nationaliteit naar de Kamer te sturen. Het versturen van slechts een beperkt overzicht met expliciete wettelijke grondslagen kan namelijk ten onrechte de indruk wekken dat de Belastingdienst nationaliteit in het gros van de gevallen niet kan gebruiken voor zijn handhavingstaak. Een andere mogelijkheid zou zijn het schetsen van het bredere plaatje van het gebruik van nationaliteit. Dat bredere plaatje bestaat uit een overzicht van de systemen waarin nationaliteit wordt gebruikt, de expliciete óf algemene wettelijke grondslag voor elk gebruik (wettelijke ruimte) en een duiding van dat gebruik (wel of niet rechtmatig/proportioneel).

Planning

- De verzending naar de Tweede Kamer is gepland voor eind augustus.
- Wij streven ernaar de tweede leesversie half augustus aan u voor te leggen.

[2] Kamerstukken II, 2019-20, 31 066, nr. 655, vraag 4.

Verslag van een schriftelijk overleg
II Reactie van de staatssecretarissen van Financiën
Op 11 mei 2020 hebben wij u de brief 'Rectificatie brief van 28 april 2020 over Voortgangsrapportage Toeslagen' toegezonden. Naar aanleiding van deze brief en een artikel in het dagblad Trouw van 11 mei 2020[1] hebben de leden van de fracties van de VVD, het CDA, D66, GroenLinks, de SP, de PvdA, de ChristenUnie en DENK enkele vragen en opmerkingen voorgelegd.

Inleiding en leeswijzer
Het is de missie van de Belastingdienst om bij te dragen aan een financieel gezond Nederland door eerlijk en zorgvuldig belasting te heffen en te innen en toeslagen uit te keren. Om deze missie te realiseren, streeft de Belastingdienst ernaar dat burgers en bedrijven uit zichzelf bereid zijn de fiscale regels na te leven, zonder dwingende of kostbare acties van de Belastingdienst. Daartoe zet de Belastingdienst onder meer breed in op het voorkomen van fouten in de aangiften en verzoeken van burgers en op dienstverlening, om het doen van aangiften gemakkelijker te maken. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de vooringevulde aangifte en de intermediairdagen. Uiteraard is toezicht achteraf noodzakelijk, om eventuele fouten te corrigeren en om naleving van de fiscale regels waar nodig af te dwingen.

Het is voor de Belastingdienst onmogelijk om alle aangiften en verzoeken achteraf handmatig volledig te beoordelen op juistheid. Daarom maakt de Belastingdienst op basis van de uitvoerings- en toezichtstrategie voortdurend keuzes over waar de beschikbare capaciteit op wordt ingezet. Daarbij maakt de Belastingdienst onder meer gebruik van selectieregels en risicomodellen om het toezicht te kunnen richten op de aangiften met de grootste kansen op mogelijke onjuistheden. Ook wordt gebruik gemaakt van data-analyses en systemen waarin informatieoverzichten staan (de zogenoemde dashboards). Daarnaast kunnen medewerkers in voorkomende gevallen gebruik maken van lijsten en applicaties (zoals query's en lokale applicaties). Uiteraard speelt de kennis en het geoefende oog van medewerkers ook een belangrijke factor in het toezicht. Op basis van de selectie kunnen aangiften en aanvragen voor toeslagen worden geselecteerd die voor individuele behandeling in aanmerking komen.

Tijdens de technische briefing op 2 juli jl. is aan uw Kamer een toelichting gegeven op de risicomodellen en selectieregels. In het openbare deel van de technische briefing is de werking en totstandkoming van de centrale risicomodellen en selectiemodules voor burgers en bedrijven nader toegelicht en in het besloten deel is specifiek ingegaan op de werking van een selectieregel voor verzoeken om voorlopige aanslagen in de inkomstenheffing. Met de technische briefing en de beantwoording van dit schriftelijke overleg, hopen wij uw Kamer een beter beeld te geven van deze complexe materie.

Een risicomodel schat de kans in op een onjuistheid van bijvoorbeeld aangiftes. Die kans is gebaseerd op data en inzicht in historische patronen. Een risicomodel geeft daarmee een indicatie: een risicoscore van de mogelijke onjuistheid van een aangifte en worden daarnaast ook gebruikt in het dienstverleningsproces. Zo wordt een risicomodel ingezet om direct bij een telefonische vraag van een burger voor een betalingsregeling te beoordelen of een verzoek goedgekeurd kan worden of dat er nader onderzoek moet worden gedaan
Selectiemodules zien op een specifiek onderdeel van een belastingmiddel (bijvoorbeeld 'voorlopige aanslagen inkomstenheffing'), wegen alle aangiften en zijn opgebouwd uit verschillende selectieregels. Selectieregels kunnen worden gebruikt voor een vergelijking van gegevens, zoals loongegevens of hypotheekrente, of een vergelijking met een parameter. Risicomodellen en de selectieregels vullen elkaar aan. Het risicomodel geeft aan dat zich een zekere mate van risico voordoet in een aangifte, de selectieregel geeft aan welke risico dat kan zijn in de betreffende aangifte.

Om zijn wettelijke taken uit te kunnen voeren, heeft de Belastingdienst de beschikking over veel gegevens van burgers en bedrijven. Wij willen vooropstellen dat het belangrijk is dat zorgvuldig wordt omgegaan met deze (persoons)gegevens, waaronder informatie over nationaliteiten van burgers. Het enkele feit dat iemand een andere dan de Nederlandse nationaliteit heeft mag geen reden zijn om iemand anders te behandelen, tenzij daarvoor een legitiem doel bestaat en er een voldoende solide (en sinds 1 januari 2020 expliciete) wettelijke basis aanwezig is.

De basis voor het toezicht door de Belastingdienst moet op orde zijn. Zoals in de brief van 10 juli 2020 over het onderzoek met betrekking tot de Fraude Signalering Voorziening FSV) is aangegeven

[1] Trouw, 11 mei 2020, 'Belastingdienst: toch sprake van etnisch profileren' Zie: https://www.trouw.nl/economie/belastingdienst-erkent-toch-sprake-van-etnisch-profileren~b91d1a45/

hebben de gebeurtenissen van de afgelopen periode, zoals bij de kinderopvangtoeslag en bij de FSV laten zien dat de opzet, inrichting en werking van risicoselectie en vervolgens het onderzoek op basis van de geselecteerde signalen binnen de Belastingdienst in verschillende situaties onvoldoende zijn. Er wordt in die gevallen niet voldaan aan wettelijke vereisten, waaronder de AVG en de beginselen van behoorlijk bestuur. Hierom hebben wij in onze brief van 10 juli 2020 over FSV maatregelen en verder onderzoek aangekondigd. Uit dit verdere onderzoek kan blijken dat de Belastingdienst nog andere systemen of bestanden moet schonen van nationaliteiten. Zoals toegezegd zullen wij een concept plan van aanpak opstellen dat we graag met uw Kamer willen bespreken. Dit plan van aanpak verwachten wij nog in het reces met uw Kamer te delen.

Met opmerkingen [redacted] PM: hierin ook de reactie van de AP verwerken

gaan we dat doen met de zomerbrief?

In de beantwoording van dit SO wordt specifiek ingegaan op het gebruik van (tweede) nationaliteit in de verschillende systemen van de Belastingdienst. Het gebruik van (tweede) nationaliteit heeft raakvlakken met de in de FSV-brief aangekondigde maatregelen en het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens naar de mogelijke onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, waaronder nationaliteit. In sommige antwoorden wordt om die reden ook naar die trajecten verwezen, om de samenhang zoveel mogelijk te borgen.

Het gebruik van nationaliteit is juridisch bezien onder bepaalde omstandigheden toegestaan en soms ook noodzakelijk in het toezicht. Om iedere suggestie van oneigenlijk gebruik uit te sluiten, heeft onze voorganger in zijn brief van 15 november 2019 aangegeven, dat nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen gebruikt zal worden voor de handhavingstaak van de Belastingdienst als daar een expliciete wettelijke grondslag voor bestaat. Hiermee stelt het beleidskader van de Belastingdienst strengere eisen dan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) aan het gebruik van nationaliteiten. Wij ondersteunen deze toezegging ten zeerste.

Ondanks eerder onderzoek daarnaar, blijkt dat nationaliteit toch nog zonder wettelijke grondslag in verschillende systemen voorkomt. Dit betekent dat alle systemen, query's, lokale applicaties en andere gegevensverzamelingen grondiger doorgelicht moeten worden op het gebruik van het persoonsgegeven nationaliteit. Wij zullen dit betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek zoals aangekondigd in de brief over FSV.

Daar waar nationaliteit zonder expliciete wettelijke grondslag gebruikt wordt, moet dat stoppen. Voor die situaties dat er geen expliciete grondslag is, maar het gebruik van nationaliteit wel noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijke taken van de Belastingdienst, zullen wij wetsvoorstellen opstellen waarin de benodigde expliciete wettelijke grondslagen worden gecreëerd.

sowieso geen 2e nationaliteit meer

Bij de beantwoording van de vragen is zoveel mogelijk de volgorde van het verslag aangehouden. Daar waar vragen van de leden van de verschillende fracties over hetzelfde onderwerp gaan, zijn deze samengevoegd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD
Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de VVD beantwoord en zijn soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

1 en 2 (VVD), 32 (D66), 44 en 45 GL, 48, 50, 62 en 63 (SP), 43 GL, 96 en 97 DENK:
De leden van de fracties van de VVD en D66 vragen op welk moment in het proces tot beantwoording van de persvragen is ontdekt dat er bij de Belastingdienst nog steeds selectieregels zijn waar tweede nationaliteit was opgenomen en waarom dit niet tijdens de doorlichting in 2019 was opgemerkt. Daarbij willen de leden van de fracties van D66, GroenLinks en de SP weten waarom hierover vanuit de Belastingdienst niet eerder melding is gedaan. Ook de leden van de fracties van GroenLinks, de SP en DENK hebben vragen over het niet eerder informeren van de Kamer over de onjuiste passage in de brief van 28 april jongstleden. De leden van de fracties van de SP en GroenLinks vragen waarom het zo lang heeft geduurd voordat duidelijkheid kon worden geboden over de gerectificeerde passage uit de voortgangsrapportage Toeslagen. De leden van de fractie van de SP vragen of op 10 mei jongstleden nog extra informatie is gegeven en of het klopt dat in onze brief van 11 mei 2020 wéér extra informatie boven tafel is gekomen. Tot slot vragen de leden van Denk op welke datum de selectieregel is rechtgezet, of de Kamer een afschrift van dit besluit kan ontvangen en waarom de Kamer niet eerder over dit besluit is geïnformeerd. **[UHB –** [redacted]

In een motie van het lid Van Weyenberg, ingediend op 4 juli 2019 werd de Belastingdienst opgeroepen, om Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap niet meer te gebruiken als criterium in

het risico-classificatiemodel voor Toeslagen.[2] Naar aanleiding van deze motie werd intern ook een eerste uitvraag gedaan naar het gebruik van nationaliteit in de landelijke risicomodellen en selectieregels van de Belastingdienst, de Douane en de FIOD. Daarbij kwam de betreffende selectieregel in de inkomstenbelasting naar voren. In augustus 2019 is naar aanleiding van deze uitvraag besloten om deze selectieregel, niet op te nemen in de selectiemodule voor de inkomstenbelasting voor het belastingjaar 2020. Op dat moment is over het hoofd gezien dat de selectiemodules voorlopige aanslag inkomensheffing tot en met 2019 nog gebruikt konden worden zolang er verzoeken worden gedaan die zagen op het belastingjaar 2019 of eerder. Op basis van de toen beschikbare informatie is in de Voortgangsrapportage Toeslagen bij de brief Voortgang van de hersteloperatie Toeslagen van 28 april 2020 aangegeven dat de eerste nationaliteit in risicomodellen en selectieregels niet meer was opgenomen.[3]

Op 29 april 2020 ontving het Ministerie van Financiën persvragen van Trouw en RTL-Nieuws over de betreffende passage uit de Voortgangsrapportage Toeslagen.[4] Naar aanleiding van de persvragen is nader onderzoek gedaan, waarna geconstateerd werd dat de selectieregel met het criterium nationaliteit nog onderdeel was van de selectiemodule voorlopige aanslag inkomensheffing voor het jaar 2019 en dat deze nog gebruikt kon worden tot en met 1 mei 2021. Naar aanleiding van deze constatering, is ook nagegaan of dit ook het geval was voor selectiemodules uit eerdere jaren. Na deze constatering is de selectieregel met het criterium nationaliteit bij de eerste mogelijkheid uitgebouwd uit deze eerdere modules voor verzoeken voorlopige aanslagen. Dat was het geval bij een update van de selectiemodules op 15 mei jongstleden.

Op zaterdag 9 mei zijn enkele (verduidelijkende) vervolgvragen gesteld door RTL Nieuws en Trouw naar aanleiding van de antwoorden die op vrijdag 8 mei naar RTL Nieuws en Trouw zijn gestuurd. Op zondag 10 mei 2020 zijn deze beantwoord. De informatie die wij in onze brief van maandag 11 mei 2020[5] hebben opgenomen over de selectieregel van de voorlopige aangifte, komt overeen met de antwoorden die op 8 en 10 mei op de persvragen zijn gegeven. Daarnaast hebben wij in onze brief ook uiteen gezet welke stappen zijn genomen, om onterecht en onnodig gebruik van nationaliteit in de toekomst te voorkomen. Voor het uiteenzetten van deze stappen hebben wij een extra werkdag tussen 10 en 11 mei 2020 nodig geacht.

3 en 4 VVD, 41 GL *De leden van de fractie van de VVD vragen waarom de Belastingdienst niet actief is overgegaan tot een melding bij de Autoriteit Persoonsgegeven. Daarnaast vragen deze leden waarom de selectieregel van de voorlopige aanslag niet eerder alarmbellen deed afgaan, gegeven het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegeven. De leden van de fractie van GroenLinks vragen op welke manier de AP aan de informatie uit de Kamerbrief van 11 mei 2020 had kunnen komen* [IV&D - [redacted], voor wat betreft het onderzoek van de AP | UHB - [redacted] voor wat betreft de omstandigheden in 2019].

Een afschrift van onze brief van 11 mei jongstleden, over een onjuiste passage in de Voortgangsrapportage Toeslagen, is op diezelfde datum ook naar de AP verzonden. Uit de onderzoekomschrijving van de AP volgt dat er tot voor deze brief geen aanleiding bestond voor de AP om aandacht te besteden aan selectieregels die niet van Toeslagen waren. Deze onderzoekomschrijving is in de onderstaande vraag opgenomen.

Voor de volledigheid merken wij nog het volgende op. De Belastingdienst beschikt over een algemene wettelijke grondslag in de zin van de AVG voor het verwerken van nationaliteiten. Deze is gelegen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen, artikel 37 van het besluit basisregistratie personen en diverse Autorisatiebesluiten voor de Minister van Financiën ten behoeve van de Belastingdienst. Deze artikelen bepalen kort gezegd dat de Belastingdienst gegevens uit de Basisregistratie Persoonsgegevens mag gebruiken, voor zijn wettelijke taken zoals de heffing en inning van belastingen. In zijn brief van 15 november 2019 heeft onze ambtsvoorganger aangegeven dat de eerste nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen nog wordt verwerkt als daar een expliciete wettelijke grondslag voor is. Hiertoe is besloten naar aanleiding

[2] Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 506.
[3] Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 630, bijlage 1: Voortgangsrapportage Toeslagen, blz. 15.
[4] Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 630, bijlage 1: Voortgangsrapportage Toeslagen.
[5] Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 633.

van bevindingen bij de toeslagenaffaire. Daarmee gaat het beleidskader van de Belastingdienst verder dan de voorwaarden van de AVG voor het verwerken van nationaliteiten.

5 VVD *De leden van de fractie van de VVD vragen of de AP ook in deze zaak onderzoekt of bijzondere persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt onrechtmatig zijn gebruikt. Daarnaast vragen deze leden of er onderscheid is gemaakt tussen de verschillende nationaliteiten.* ***[IV&D –***

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) onderzoekt of de Belastingdienst, vanaf in ieder geval 6 januari 2014 tot heden, (bijzondere) persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig verwerkt. Meer specifiek richt het onderzoek zich op het verwerken van gegevens omtrent de tweede nationaliteit in het Toeslagen Verstrekkingsysteem en/of in het kader van controle op de toeslagen voor kinderopvang. Daarnaast onderzoekt de AP of de Belastingdienst, vanaf in ieder geval juni 2016, geautomatiseerde besluitvorming en/of profilering gebaseerd op bijzondere categorieën van persoonsgegevens - meer specifiek de tweede nationaliteit- mogelijk in strijd met de AVG toepast of heeft toegepast in het kader van controle op de toeslagen voor kinderopvang.

Overigens werd in de selectieregel voor voorlopige aanslagen inkomstenheffingen geen onderscheid gemaakt tussen specifieke nationaliteiten, anders dan het onderscheid 'Nederlandse of niet-Nederlandse' nationaliteit.

PM. Aanvullen n.a.v. AP. AP antwoord hier opnemen.

6 en 12 VVD *De leden van de fractie van de VVD vragen of de criteria alleen zijn gebruikt voor deze selectieregel of ook voor andere selectieregels. Daarbij vragen deze leden, wanneer het criterium nationaliteit daarin in deze andere selectieregels is geschrapt. Als nationaliteit niet in een eerder stadium is opgenomen in andere selectieregels, vragen deze leden waarom dat niet zo is.* **[CD-VT –**

Bij de betreffende selectieregel ging het om een combinatie van criteria, die naar aanleiding van specifieke fraudesignalen zijn opgenomen in de betreffende selectieregel. Naast criteria die onder meer betrekking hadden op de hoogte van aftrekposten en loongegevens, was hierbij het criterium nationaliteit opgenomen. Deze combinatie van criteria was alleen in de betreffende selectieregel opgenomen. De andere criteria hebben ook los van, of in combinatie met elkaar, en al dan niet in combinatie met andere criteria een rol gespeeld in andere (landelijke) selectieregels en selectiemodules.

Specifiek nationaliteit wordt gebruikt in een aantal selectieregels omdat in een aantal EU-verordeningen[6] nationaliteit een bepalend criterium is voor de toepassing van die verordeningen. Dit houdt verband met het vrije verkeer van EU-burgers op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Een burger waar de betreffende verordening op van toepassing is, is vanaf de datum waarop hij in Nederland werkt of woont als hoofdregel in Nederland verplicht verzekerd en premieplichtig voor de volksverzekeringen. In de selectieregels die zien op die verordeningen wordt de nationaliteit van die burger vergeleken met een landentabel met daarin de codes van alle EU-landen. De nationaliteit is hier alleen van belang en wordt ook uitsluitend gebruikt om te kunnen nagaan welke nationale en internationale rechtsregels van toepassing zijn.

Ook wordt nationaliteit nog gebruikt in een selectieregel gebruikt, die ziet op de toepassing van het Verdrag tussen Nederland en de Verenigde Staten van Amerika, tot het vermijden van dubbele belastingen en het voorkomen van het ontgaan van belastingen met betrekking tot belastingen naar het inkomen. Deze selectieregel ziet specifiek op werknemers met de Amerikaanse nationaliteit, of met een zogenoemde 'green card', die gekozen hebben voor een partiële buitenlandse belastingplicht. Deze werknemer wordt niet voor zijn volledige (wereld)inkomen in Nederland belast. De selectieregel ondersteunt in dit kader het toezicht bij het selecteren van de

[6] Verordening (EG) nr. 883/2004 en Verordening (EU) nr. 1231/2010

aangiften, waarin eventueel nader beoordeeld moet worden of deze partiële buitenlandse belastingplicht op de juiste wijze is toegepast in de aangifte.

Met opmerkingen [redacted]: PM: FJZ gaat er vooralsnog van uit dat hier sprake is van een expliciete wettelijke basis. Dit wordt momenteel diepgaander uitgezocht.

7 VVD, 23 CDA, 40 GL, 56 SP 81 CU, 94 DENK *De leden van de fractie van de VVD vragen wat de recente ontwikkelingen en het onder de aandacht brengen van deze zaak bij de Autoriteit Persoonsgegevens betekent voor de planning van dit onderzoek. Ook de leden van de fracties van de ChristenUnie en DENK informeren naar de publicatiedatum van het onderzoek door de AP. De leden van de fractie van het CDA en de leden van de fractie van GroenLinks verzoeken de AP te bewegen het rapport over het gebruik van persoonsgegevens openbaar te maken en vragen waarom het onderzoek op zich laat wachten. De leden van de fractie van de SP vragen in aanvulling hierop of de AP toegang kan krijgen tot de systemen van de Belastingdienst ten behoeve van het onderzoek.* **[IV&D – [redacted]**.

PM verwijzen naar onderzoek AP

8 VVD en 98 DENK. 9 VVD, 20 CDA 27 en 28 D66 en 99 DENK. 17 en 18 CDA, 42 GroenLinks 51 en 52 SP, 76 en 80 CU *De leden van de fracties van de VVD, D66 en DENK vragen om een overzicht van de selectieregels, risicomodellen, selectiemodules en systemen van de Belastingdienst, waarin de (tweede) nationaliteit nog in is meegenomen. De leden van de fractie van D66 vragen om daarbij in te gaan op de argumenten of redenen om de (tweede) nationaliteit op te nemen en om een overzicht van alle wetten en regelingen waar nationaliteit in voorkomt. De leden van de fractie van het CDA vragen of dit overzicht ook naar de Autoriteit Persoonsgegevens gestuurd kan worden. De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks en de SP vragen waarom het onderzoek naar het gebruik van nationaliteit door de Belastingdienst zo lastig is en waarom het nog niet mogelijk is om een volledig beeld te geven van het gebruik van nationaliteit door de Belastingdienst. Daarnaast vragen de leden van de fractie van de VVD of er in de selectiemodellen, of andere systemen onderscheid is gemaakt tussen nationaliteiten. De leden van de fractie van de Christenunie willen weten welke verbetermaatregelen er zijn genomen. Deze leden vragen tevens in hoeverre deze selectieregels van tweede nationaliteit buiten (kinderopvang)toeslagen ook op bijvoorbeeld aftrekposten is toegepast, wetende dat dit om grote bedragen kan gaan. Tot slot vragen de leden van de fractie van de SP wanneer wat precies is uitgevraagd.* **(IV&D – [redacted] CAP – [redacted])** (IV&D – [redacted]

Er is onderzoek gedaan naar het gebruik van nationaliteit in de verschillende instrumenten voor het toezicht. Dit onderzoek is tot stand gekomen naar aanleiding van de motie Weyenberg, van 4 juli 2019.[7] Intern is naar aanleiding van deze motie besloten om ook de centrale risicomodellen en de selectieregels van de Belastingdienst buiten Toeslagen te onderzoeken.

Weten we dat zeker? bij Toeslagen wel?

Het gebruik van nationaliteit in de selectieregels van de Belastingdienst hebben wij hiervoor reeds toegelicht. Ten aanzien van risicomodellen geldt dat nationaliteit niet is gebruikt om aangiften of verzoeken te selecteren voor een verdere behandeling. Wel konden nationaliteiten in twee risicomodellen worden getoond, maar werden de nationaliteit niet gebruik om aangiften te selecteren voor een verdere behandeling. De weergave van nationaliteit is vanaf 18 december 2019 gestopt. Dit laatste is conform hetgeen in de voortgangsrapportage Toeslagen[8] is opgenomen over het verwijderen van het gegeven nationaliteit in risicomodellen. Om extra zekerheid te krijgen dat het beeld over het gebruik van nationaliteit in risicomodellen en selectieregels compleet is, zullen wij een doorlichting van risicomodellen en selectieregels betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek zoals aangekondigd in de brief over FSV van 10 juli jongstleden.

Het onderzoeken van de overige instrumenten op het gebruik van nationaliteit, te weten lokale applicaties en oudere gegevensbestanden die op dit moment nog in gebruik zijn vereist enige tijd. De Belastingdienst heeft geen administratie waar het gebruik van ieder gegeven tot op het niveau van de medewerker in beschreven staat. Een uitvraag op dat niveau, betekent dan ook dat bij alle medewerkers werkzaam in het betreffende gebied navraag moet worden gedaan. Voor de formeel beschreven informatiesystemen is die informatie sneller boven water te krijgen. Voor de grotendeels met kantoorapplicaties als Microsoft Word en Excel gemaakte overzichten (query's), is dat inzicht alleen te verkrijgen door de gebruiker te bevragen. Ook deze actie zullen wij gaan betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek zoals die zijn aangekondigd in de brief over FSV.

[7] Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 506.
[8] Kamerstukken II, 2019/20,

Daarnaast vragen de leden van de fractie van D66 om een overzicht van alle wetten en regelingen waar nationaliteit in voorkomen. PM: Zie oplegnotitie voor toelichting overzicht wettelijke grondslagen.

10 VVD *De leden van de fractie van de VVD vragen om een stappenplan en een tijdpad waarmee de Belastingdienst zal voldoen aan de privacywetgeving.* **(IV&D -** [redacted]

Zoals wij in onze brief van 10 juli 2020 heb aangegeven, heeft de Belastingdienst ten tijde van de implementatie van de AVG de verwerkingen nagelopen op AVG-vereisten, zoals rechtsgrond, doelbinding en autorisaties. Naar nu blijkt uit het onderzoek, zijn die analyses niet diep genoeg uitgevoerd. We zijn daarom bezig alle verwerkingen te valideren op opzet en bestaan. Daarbij wordt tot op het detailniveau van de in de verwerking gebruikte applicaties getoetst of de vereisten uit de AVG, Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Archiefwet, op een juiste wijze zijn mee ontworpen en geïmplementeerd. In het op te stellen plan van aanpak zullen wij uw Kamer informeren over het tijdspad van deze exercitie.

PO brief

11 en 15 VVD, 21 en 22 CDA, 35, D66 56 en 58 SP, 64 en 66 PvdA, 74 CU, 82, 84 en 88 DENK *De leden van de fracties van de VVD, de SP en de PvdA vragen op basis van welke vijf criteria de selectieregel van de voorlopige aanslag een verzoek selecteerde voor een handmatige controle en hoe deze criteria waren gelegitimeerd. Daarnaast vragen de leden van de fracties van de VVD en van het CDA of deze vijf criteria in combinatie zijn gebruikt, of dat alleen het hebben van een tweede nationaliteit voldoende reden was voor een handmatige controle. Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA of burgers met een Nederlandse nationaliteit niet door de selectieregel zijn geselecteerd, terwijl hier wel mogelijk aanleiding toe was. De leden van de fractie van D66 vragen of is na te gaan welke individuen of huishoudens door deze selectiemodules anders zijn behandeld en hoe gedupeerden over deze praktijk worden geïnformeerd. De leden van de fractie van de SP vragen of burgers door deze selectieregel gedupeerd zijn geraakt. De leden van DENK vragen of het klopt dat er circa 11.000 Nederlanders met een dubbele nationaliteit strenger door de Belastingdienst zijn gecontroleerd dan andere Nederlanders. Daarnaast vragen de leden van DENK of de tweede nationaliteit een officieel selectiecriterium was in de selectieregel van de voorlopige aanslag. Tot slot vragen de leden van de fractie van de SP om de selectieregels en risicomodellen inclusief het totstandkomingsproces openbaar te maken.* **[CD-VT -** [redacted] **bewerkt door: UHB -** [redacted]**].**

Bij de betreffende selectieregel ging het om een combinatie van criteria, welke naar aanleiding van specifieke fraudesignalen zijn opgenomen in de betreffende selectieregel. De vijf criteria zijn in combinatie gebruikt. Dat betekent dat de selectieregel een verzoek om een voorlopige aanslag alleen voor een handmatige beoordeling selecteerde, als aan alle criteria tegelijkertijd werd voldaan.

Omdat het hier om informatie van controlestrategische aard gaat, kunnen wij niet ingaan op gedetailleerde informatie over deze selectieregel, of andere risicomodellen en selectieregels. Het openbaar maken van deze informatie kan namelijk leiden tot misbruik en oneigenlijk gebruik, het zogenaamde 'gaming the system'.. Bekend is dat (georganiseerde) partijen op deze wijze misbruik maken van de toezichtsystematiek van de Belastingdienst. In het besloten deel van de technische briefing van 2 juli 2020 is de selectieregel in beslotenheid uitgebreider aan uw Kamer toegelicht.

Zoals in de technische briefing van 2 juli 2020 is toegelicht, betrof het een selectieregel die naar aanleiding van specifieke fraudesignalen is opgesteld. Het ging hierbij om situaties waarin ten onrechte een hoge voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting werd aangevraagd, waarbij de aanvrager niet in Nederland woonachtig was. In die situaties is het terugvorderen van een onterecht uitgekeerde voorlopige teruggaaf zeer lastig. Hierom was het onderscheid tussen de Nederlandse en niet-Nederlandse nationaliteit opgenomen in de selectieregel.

De selectieregel was gericht op burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit en niet op burgers met een dubbele (tweede) nationaliteit. De selectieregel gebruikte gegevens die uiteindelijk afkomstig waren uit de Basisregistratie personen (BRP) en de voorloper hiervan. Deze gegevens bevatten in het verleden informatie over een tweede nationaliteit van een burger, naast de Nederlandse nationaliteit. Door de vormgeving van de selectieregel kon ook deze tweede nationaliteit er destijds toe leiden dat een verzoek van een burger om een voorlopige aanslag geselecteerd werd door de selectieregel., Met ingang van het belastingjaar 2014 is de betreffende

Met opmerkingen [redacted]: PM: Check AP rapport

selectieregel aangescherpt, omdat er veel verzoeken werden geselecteerd die in deze context niet relevant waren en (dus) conform het verzoek werden vastgesteld. Vanaf dat moment is in deze selectieregel beter afgestemd op de specifieke fraudesignalen. Hierbij was nationaliteit nog steeds een van de variabelen. Verder is van belang dat een selectieregel alleen een indicatie geeft over mogelijke risico's op onjuistheden in een verzoek, maar hierover geen zekerheid biedt. Indien deze selectieregel een verzoek selecteerde voor een handmatige beoordeling, kreeg de behandelaar te zien dat verzoek behandeld moest worden in verband met mogelijke fraude en dat daarbij met name gekeken moest worden naar de aftrekposten. Nationaliteit werd in deze melding niet genoemd.

Vanwege deze handmatige beoordeling kan niet zonder meer worden gesteld dat burgers die op basis van de selectieregel werden uitgeworpen gedupeerd zijn. Als hun verzoeken namelijk werden gecorrigeerd, dan kwam dit doordat een medewerker van de Belastingdienst wel degelijk onjuistheden in het verzoek had geconstateerd. Burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit konden mogelijk wel strenger gecontroleerd konden worden dan burgers met de Nederlandse nationaliteit, indien zij ook aan de overige vier criteria van de selectieregel voldeden. Hierbij moet dan wel worden aangenomen dat deze burger met de Nederlandse nationaliteit ook niet door een van de overige circa 60 selectieregels (naar de stand van het belastingjaar 2019) in de selectiemodule van de voorlopige aanslag werd geselecteerd voor een handmatige beoordeling. Als dat wel het geval was, werden burgers met zowel de Nederlandse, als de niet-Nederlandse nationaliteit aan een handmatige beoordeling onderworpen. In voorkomende gevallen stuurt de behandelende medewerker bij een handmatige beoordeling een brief, waarbij de desbetreffende burger de mogelijkheid krijgt om hier op te reageren. Afhankelijk van de reactie wordt de voorlopige aanslag daarna, rekening houdend met de reactie en in lijn met de wet- en regelgeving, of conform het verzoek vastgesteld of met een correctie. Uiteraard kan burger in bezwaar komen als afgeweken wordt van zijn verzoek.

13 VVD, 67 PvdA, 90 en 91 DENK *De leden van de VVD vragen waarom er gekozen is voor de vijf criteria van de selectieregel voor de voorlopige aanslag en welke onderzoeken of cijfers hieraan ten grondslag liggen. De leden van de fracties van de PvdA en DENK vragen hoe de besluitvorming omtrent de selectieregel van de voorlopige aanslag is verlopen en in hoeverre een bewindspersoon hiervan op de hoogte is geweest* **[CD-VT –** [redacted]

Deze selectieregel is opgesteld naar aanleiding van een patroon, dat door medewerkers van de Belastingdienst werd gezien in verzoeken om voorlopige aanslagen. Het ging hierbij om situaties waarin ten onrechte een hoge voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting werd aangevraagd door of op naam van niet in Nederland woonachtige burgers. Op basis van analyses bestond een vermoeden van georganiseerde systeemfraude. De gekozen aanpak was een uitvloeisel van de toezegging aan uw Kamer van de toenmalige staatssecretaris om maatregelen te treffen om systeemfraude te voorkomen en te bestrijden.[9] Er is geen indicatie dat de toenmalige bewindspersoon hiervan op de hoogte is gebracht omdat het opstellen van selectieregels een regulier operationeel proces is en ieder belastingjaar veel selectieregels worden opgesteld, verwijderd, of gewijzigd. Het spreekt vanzelf dat deze regels binnen de wettelijke kaders moeten worden opgesteld.

In het algemeen is het streven altijd de voorlopige aanslag zo goed als mogelijk aan te laten sluiten op de definitieve aanslag om op deze manier grote terugbetalingen en daarmee potentiële financiële problemen voor de burger te voorkomen. In deze situatie speelde mee dat de betrokken burgers mogelijk 'slachtoffer' waren omdat, buiten hun medeweten om, hun burgerservicenummer is gebruikt. Verder is het terugvorderen van door een burger ten onrechte ontvangen bedragen over het algemeen zeer problematisch, wanneer iemand Nederland op dat moment reeds heeft verlaten.

14 VVD, 54 SP *De leden van de fractie van de VVD vragen of de criteria van selectieregels gebaseerd moeten zijn op onderzoek en feiten en niet op basis van ervaring en expertise. De leden van de fractie van de SP vragen of door foute selectieregels of risicomodellen geen tunnelvisie wordt gecreëerd.* **[CD-VT –** [redacted]

Als uitgangspunt geldt dat de criteria worden gebaseerd op de wet- en regelgeving; bijvoorbeeld in de wet genoemde eisen en/of grensbedragen. Daarbij wordt ook rekening gehouden met antwoorden op vragen in het aangiftebiljet en bijvoorbeeld bevindingen uit controles in het lopende

[9] Deze toezegging was opgenomen in de Fiscale Agenda van 14 april 2011. Kamerstukken II, 2010/11, 32 740, nr. 1 n1.

jaar of eerdere jaren (onderzoek en feiten). Dit wordt gecombineerd met de expertise en ervaringen van medewerkers, om informatie uit eerdere jaren nader te duiden. Verder wordt er onder meer gebruik gemaakt van bevindingen uit controles, inclusief controles op basis van representatieve steekproeven uit de hele verzameling van aangiften.

Daarbij onderschrijven wij het belang van het voorkomen van tunnelvisie en selectiebias bij de behandeling door het gebruik van selectiesystemen. Hiervoor zijn verschillende maatregelen genomen. Naast de genoemde representatieve steekproeven, wordt een aangifte of verzoek altijd behandeld door een medewerker, voordat een selectie van een aangifte of een verzoek rechtsgevolgen heeft. De medewerker beslist uiteindelijk op basis van alle feiten en omstandigheden of de aangifte of het verzoek wordt gevolgd, of dat deze (deels) gecorrigeerd wordt. De medewerker krijgt daarbij niet te zien op basis van welke specifieke risico-indicator een aangifte of verzoek is uitgeworpen. .

Uit het onderzoek van KPMG naar FSV blijkt evenwel dat deze waarborgen niet voldoende zijn om het ontstaan of het voortbestaan van selectiebias geheel te kunnen vermijden.[10] Zo wordt in het rapport onder meer aangegeven dat bij het toetsen en herijken van risicomodellen en selectieregels, specifieker aandacht besteed kan worden aan het voorkomen van selectiebias.[11] Deze conclusie zullen wij uiteraard betrekken bij de maatregelen en het onderzoek die wij in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV hebben aangekondigd.

16 VVD *De leden van de fractie van de VVD vragen of wij van mening zijn dat de tweede nationaliteit of etniciteit geen aanleiding mag zijn voor strenger onderzoek.* **[FJZ –**

Wij vinden het, net als onze ambtsvoorganger in zijn brief van 15 november 2019 heeft aangegeven, onwenselijk om de tweede nationaliteit (naast de Nederlandse nationaliteit) te gebruiken voor de toezichtstaak van de Belastingdienst. Wij zijn dan ook van mening dat het hebben van een tweede nationaliteit in geen geval aanleiding mag zijn voor een onderzoek.

Controleren op basis van nationaliteit is overigens niet hetzelfde als etnisch profileren. Het maakt uit hoe en waarom de nationaliteit als selectiecriterium wordt ingezet. Etnisch profileren keuren wij ten strengste af.

gebruik hier de exacte formulering uit het AP rapport

Met opmerkingen : PM: AP onderzoek

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA
Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van het CDA beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn. Daarnaast zijn soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

19, 37 GL, 59 SP, 70, 71 en 75 CU
De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks, SP en ChristenUnie vragen naar de expliciete wettelijke grondslag waarbij de nationaliteit wordt verwerkt. Daarnaast vragen de leden van de fracties van het CDA en de ChristenUnie naar en overzicht van die gevallen waarin nationaliteit wettelijk gezien van belang is en van die gevallen waarin de Belastingdienst het bijhouden van de nationaliteit voor de uitvoeringspraktijk relevant en proportioneel acht.
[DGFZ –

Op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) mogen overheidsinstanties en overheidsorganen persoonsgegevens verwerken wanneer zij voldoen aan een of meer voorwaarden. Zij verwerken persoonsgegevens wanneer daar een wettelijke grondslag voor bestaat of wanneer dat noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag.

Wettelijk is geregeld dat de Belastingdienst voor haar taken gegevens uit de basisregistratie persoonsgegevens mag gebruiken. Een van die gegevens is 'nationaliteit'. De grondslag voor dit gebruik is opgenomen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen en artikel 37 van het Besluit basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit Belastingdienst, Rijksdienst voor Identiteitsgegevens.

[10] Rapport KPMG 'Rapportage verwerking van risicosignalen voor toezicht', 10 juli 2020, blz. 72-74.
[11] Ibid.

Zoals aangegeven is er een aantal wettelijke bepalingen waarin nationaliteit expliciet is opgenomen als criterium om aan te toetsen of er een materieel heffingsrecht bestaat. Een voorbeeld hiervan is artikel 3 eerste lid van de Successiewet. Dit artikel bepaalt dat de erfenis en schenkingen van een Nederlander die niet meer in Nederland woont, belast wordt. Dit geldt tot tien jaar, nadat de Nederlander Nederland heeft verlaten. Om deze regel te kunnen handhaven is het noodzakelijk dat het gegeven nationaliteit wordt verwerkt om te weten of sprake is van een Nederlander. Vervolgens moet getoetst worden of deze persoon nog in Nederland woonachtig is.

In belastingverdragen is de nationaliteit van een natuurlijke persoon relevant om te bepalen van welke verdragsstaat hij uitsluitend inwoner is in de situaties dat de natuurlijke persoon een dubbele woonplaats heeft. In verdragen, zoals bijvoorbeeld artikel 4 tweede lid van het OESO modelverdrag, worden een aantal criteria benoemd, zoals de nationaliteit waaraan getoetst kan worden. Indien de overige criteria geen uitsluitsel geven, wordt nationaliteit als laatste criterium getoetst.

PM: Zie oplegnotitie voor toelichting overzicht wettelijke grondslagen.

24 CDA (BvA [redacted] *De leden van de fractie van het CDA vragen een reactie op het artikel van het RTL Nieuws met de titel 'Onderzoek naar misstanden legt bom onder top Belastingdienst'.*

Wij zijn bekend met voormeld bericht van 15 mei jongstleden. Het is vast beleid dat wij over personeelsvertrouwelijke zaken geen uitspraak doen. Dat doen wij nu ook niet.

25 CDA (Bva, [redacted] *De leden van de fractie van het CDA hebben tot slot enkele vragen naar aanleiding van het rapport van het Onderzoeksbureau Integriteit Financien (OIF) en om een update te geven over de stand van zaken rond de aangiften tegen de Belastingdienst.*

Op basis van het vooronderzoek van het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën (OIF) is, gelet op de inhoud, de aangedragen concrete informatie en ernst van de melding, vervolgonderzoek mogelijk geacht en geadviseerd. In verband met de onafhankelijkheid en om de schijn van partijdigheid te vermijden, is geadviseerd dit onderzoek extern te beleggen. In de tussenrapportage zijn een drietal onderzoeksperspectieven geschetst; onderzoek inhoudelijk, onderzoek naar omgang met de melder en met de melding. Het ministerie van Financiën zal de adviezen opvolgen en opdracht geven tot extern vervolgonderzoek. Thans is nog niet bekend wie dat vervolgonderzoek zal uitvoeren en de onderzoeksopdracht moet nog worden geformuleerd.

De tussenrapportage betreft een melding waarin (herleidbare) informatie is vermeld over personen die werkzaam zijn in de organisatie. Het is vast beleid dat wij personeelsvertrouwelijke zaken niet openbaar maken. Indien uit het definitieve onderzoeksrapport conclusies komen die bredere implicaties hebben dan de casus van [redacted] dan zullen wij die met de Kamer delen. Daarbij zullen wij ook aangegeven hoe wij daar vervolg aan zullen geven.

Op 19 mei 2020 is aangifte gedaan van twee vermoedens van strafbare feiten. Die zaak wordt bekeken door het Openbaar Ministerie (OM).

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66
Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van D66 beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn. Daarnaast zijn soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

26 D66 BZK [redacted] **en 89 DENK** *De leden van de fractie van D66 vragen om een brief waarin het kabinet ingaat op zijn rijksbrede visie als het gaat om het voorkomen en aanpakken van etnisch profileren. De leden van de fractie van DENK vragen of wij de mening delen dat de overheid niet mag discrimineren en vragen hoe zich discriminerend gedrag verhoudt tot de voorbeeldfunctie van de overheid.*

Met opmerkingen [redacted]: PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racismedebat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

Wij delen de mening dat de overheid, en dus ook de Belastingdienst, niet mag discrimineren. Discriminatie is ontoelaatbaar en moet op alle mogelijke manieren voorkomen en bestreden worden. Er ligt bij alle lagen van de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid voor de voorkoming en bestrijding van discriminatie. Overheidsorganisaties hebben, vanwege hun specifieke rol in een democratische rechtsstaat, bij uitstek een verantwoordelijkheid om conform

het gelijkheidsbeginsel te handelen. De maatregelen uit het kabinetsbrede antidiscriminatiebeleid zijn dan ook mede gericht op de overheid zelf. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties informeert uw Kamer elk jaar over de voortgang van de kabinetsaanpak van discriminatie en de visie waarop deze gebaseerd is, waaronder het vergroten van bewustwording over vooroordelen. In de voortgangsrapportage van 15 juni 2020 is ook ingegaan op het onderwerp etnisch profileren.[12]

27 EN 28 en 29 D66 38 en 39 GL 47GL, 68 en 69 PvdA (BZK [redacted] en FJZ [redacted] *De leden van de fractie van D66 vragen om een uitputtend overzicht van wetten, regelingen, procedures, risicomodellen en selectiemodules van de rijksoverheid, waarin de (tweede) nationaliteit of etniciteit is opgenomen als voorwaarde en/of (risico-)indicator. Daarbij vragen deze leden ook om de argumenten en/of redenen die zijn aangevoerd om deze persoonskenmerken te registreren.* De leden van de fractie van GroenLinks vragen in hoeverre deze problematiek ook speelt bij andere overheidsinstanties en om dit te onderzoeken. *De leden van de fractie van GroenLinks vragen daarnaast in welke gevallen het objectief te rechtvaardigen is om gebruik te maken van criteria als huidskleur, nationaliteit, etniciteit, taal of geloof. Daarnaast vragen de leden van de fractie om een uitputtend overzicht van de situaties waarin de nationaliteit, tweede nationaliteit en/of etniciteit een rol hebben gespeeld, terwijl een wettelijke grondslag ontbrak. De leden van de fractie van GroenLinks vragen daarbij te reflecteren op de effectiviteit van etnisch profileren en hoe dit zich verhoudt tot artikel 1 van de Grondwet. Tot slot vragen de leden van de PvdA in hoeverre etnisch profileren en het gebruik van tweede nationaliteiten bij de overheid buiten de Belastingdienst plaatsvind en of wij er zorg voor kunnen dragen dat registraties van dubbele nationaliteiten bij alle onderdelen van de overheid zoveel mogelijk geschrapt worden.* [**FJZ** [redacted].

Met opmerkingen [redacted]: PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racismedebat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

Vooropgesteld is dat het kabinet etnisch profileren ten zeerste afkeurt. Etnisch profilering acht het kabinet in strijd met het discriminatieverbod uit de Grondwet. Daarbij heeft iedere overheidsinstantie heeft een verantwoordelijkheid om, gehouden aan artikel 1 van de Grondwet, discriminerende praktijken zoals etnisch profileren te voorkomen en te bestrijden. De Nationale ombudsman voert onderzoek uit naar hoe overheidsinstanties – waaronder de ombudsman zelf – om moeten gaan met klachten over etnisch profileren. Voor dit onderzoek staan klachten centraal van burgers die het gevoel hebben dat zij er bij de opsporing of rechtshandhaving worden uitgepikt door een individuele ambtenaar vanwege hun etniciteit. Gelet op die definitie betrekt de ombudsman bij zijn onderzoek de volgende overheidsinstanties: politie, KMar, UWV, SVB, Belastingdienst Douane en gemeenten. Dit onderzoek, dat in het najaar gereed zal zijn, zal meer inzicht geven in klachten over andere onderdelen van de overheid. Uiteraard zal het kabinet het rapport na de openbaarmaking ervan bestuderen en bezien of het aanleiding geeft tot nadere vervolgacties.

algemene met NO

Wel kan het voor de uitvoering van wettelijke taken van toezicht en dienstverlening noodzakelijk zijn om persoonskenmerken te verwerken, waaruit mogelijk de etniciteit van een burger afgeleid kan worden. Wij doelen hier op onder andere op namen van burgers, of diens nationaliteit.

Tot slot zien wij het als een kabinetsbrede verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de registratie dubbele nationaliteiten worden geschrapt. Dit behoudens de gevallen waarin de registratie hiervan objectief gerechtvaardigd is. Daarbij dienen alle betrokken bewindspersonen voor de onder hun verantwoordelijkheid staande onderdelen af te wegen wanneer het registreren van dubbele nationaliteiten wel en wanneer niet objectief gerechtvaardigd is.

30 D 66 BZK [redacted] De leden van de fractie van D66 vragen het kabinet om te reageren op de uitspraak van een groot deel van de Tweede Kamer dat etnisch profileren onaanvaardbaar is. Daarbij vragen deze leden om te reflecteren op de eerdere uitspraak van het kabinet dat etnisch profileren zoveel mogelijk voorkomen moet worden en dat etniciteit door de KMar als risico-indicator zou worden gebruikt.

Met opmerkingen [redacted]: PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racismedebat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

Onder etnisch profileren verstaat het kabinet het gebruiken van criteria als ras, etniciteit, nationaliteit, taal of geloof bij opsporing of handhaving terwijl dat niet objectief te rechtvaardigen is. Etnisch profileren is ontoelaatbaar. Het is dan ook van groot belang dat er bij het toepassen van risico-indicatoren voor alle criteria (naast een wettelijke grondslag) een objectieve rechtvaardiging is en dat de invloed van vooroordelen wordt voorkomen. Overheidsorganisaties hebben, vanwege

[12] Kamerstukken II, 2019/20, 30 950, nr. 185.

hun specifieke rol in een democratische rechtsstaat, bij uitstek een verantwoordelijkheid om conform het gelijkheidsbeginsel te handelen. Het is dan ook van groot belang dat er bij het toepassen van risicomodellen en selectieregels door de overheid voor alle criteria (naast een wettelijke grondslag) een objectieve rechtvaardiging is en dat de invloed van vooroordelen wordt voorkomen.

31 D66 BZK [redacted] De leden van de fractie van D66 vragen om een reactie op het interview met de Nationale ombudsman, waarin hij schetst dat "etnisch profileren in alle lagen van de overheid voorkomt". Tevens vragen deze leden welke autoriteit structureel toezicht houdt op etnisch profileren door de overheid.

Met opmerkingen [redacted]: PM: Dit antwoord is nog in beweging. Mede naar aanleiding van het racismedebat had de minister van BZK nog opmerkingen bij deze vraag.

Het lid Azarkan heeft ook vragen gesteld over dit interview met de Nationale ombudsman aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op 15 juni 2020 heeft de minister deze vragen beantwoord. Voor de visie van het kabinet op het interview met de Nationale ombudsman, verwijzen wij u naar deze antwoorden.[13]

33 D66 *De leden van de fractie van D66 vragen in hoeverre de cultuur bij de Belastingdienst verbeterd is, en daarbij specifiek naar de snelheid waarmee misstanden bekend zijn bij de politieke top.* **[O&P -** [redacted]**]**

Het is belangrijk dat misstanden vrijelijk gemeld kunnen worden en op een juiste manier opvolging krijgen. We werken aan het creëren van deze gewenste cultuur. Ook de onafhankelijke Personeelsraadspersonen dragen hieraan bij. Hun opdracht is om gedurende één jaar actief medewerkers van de Belastingdienst op te zoeken en met hen in gesprek te gaan. Zo kunnen zij signalen over structurele onrechtmatigheden en mogelijke misstanden van de werkvloer ophalen en hierover adviseren aan [redacted]. Bij signalen over misstanden en onrechtmatigheden gaat het niet alleen over onrechtmatigheden in juridische zin. Het kan daarbij ook gaan over signalen over zaken die niet in orde zijn, zoals over het werkproces, de omgang met elkaar, het organiseren van (collegiale) tegenspraak en onbedoelde effecten van werkinstructies. De Personeelsraadspersonen zijn kort geleden gestart

34 D66, 46 GL *De leden van de fracties D66 en GroenLinks vragen in hoeverre er intern aandacht wordt besteed aan vooroordelen, (onbewuste) discriminatie en (institutioneel) racisme en hoe etnisch profileren in de toekomst wordt voorkomen* **[O&P -** [redacted]

Vooropgesteld keuren wij etnisch profileren ten strengste af. Daarvan mag nimmer sprake zijn, zeker niet bij een overheidsorganisatie. Daarom heeft het onderwerp nadrukkelijk aandacht op verschillende plekken binnen de Belastingdienst. Daarnaast wordt in het centrale onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers aandacht besteed aan de ethische aspecten van het werk en over de betekenis van de kernwaarden verantwoordelijkheid, geloofwaardigheid en zorgvuldigheid. Ook heeft integer handelen een belangrijke plek in bijvoorbeeld, opleidingsprogramma's en dialoogsessies die onder de leiderschaps- en cultuuraanpak zijn gevoerd. De actualiteit onderstreept het belang om het gesprek over vooroordelen en (onbewuste) discriminatie intensief te blijven voeren.

36 D66 *De leden van de fractie van D66 vragen welke signalen de Nationale Ombudsman tot nu toe heeft ontvangen, over etnisch profileren bij de Belastingdienst.*

Met opmerkingen [redacted]: Dit antwoord is door de Nationale ombudsman opgesteld.

De Nationale ombudsman doet een onderzoek naar hoe overheidsinstanties – waaronder de ombudsman zelf – om moeten gaan met klachten over etnisch profileren. Voor dit onderzoek staan klachten centraal van burgers die het gevoel hebben dat zij er bij de opsporing of rechtshandhaving uit worden gepikt door een individuele ambtenaar vanwege hun etniciteit. Het onderzoek richt zich dus niet op etnisch profileren als zodanig, maar op de klachtbehandeling.

De overheid, en ook de Nationale ombudsman, ontvangt weinig klachten over etnisch profileren. Daarom heeft de ombudsman een meldpunt geopend waar burgers hun ervaringen kunnen delen: over hoe de klachtbehandeling is verlopen, maar ook waarom zij wellicht ervoor kiezen geen klacht in te dienen.

[13] Kamerstukken II, 2019/20, 3143

Hoewel het onderzoek dus een andere focus heeft, zijn er bij de Nationale ombudsman wel een klein aantal meldingen binnengekomen over de Belastingdienst, waarbij burgers aangaven dat zij het gevoel hadden anders behandeld te worden op basis van hun etniciteit. In het najaar zal de Nationale ombudsman zijn onderzoeksresultaten uitbrengen.

Op basis van deze onderzoeksresultaten zullen wij voor de Belastingdienst gepaste acties in gang zetten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

49 SP *De leden van de fractie van de SP vragen waarom onmogelijk blijkt artikel 68 van de Grondwet te eerbiedigen en in welke de Staten-Generaal zijn controlerende taak op uitvoering van de wet dient uit te kunnen voeren* **[DJZ –** [redacted]

Het zo volledig mogelijk en juist informeren van uw Kamer vinden wij van groot belang. Daarom hebben wij uw Kamer op 11 mei jl. ingelicht toen bij de behandeling van persvragen die waren gesteld op 29 april jl, duidelijk werd dat de voortgangsrapportage van 28 mei jl. een onjuistheid bevatte. Deze onjuistheid hebben wij in de rectificatie van 11 mei jl. toegelicht. Wij betreuren dat de onjuistheden pas bij de behandeling van de persvragen aan het licht zijn gekomen.

52 SP 53 SP 77 CU *De leden van de fractie van de SP vragen wat de precieze aanleiding is geweest om de Auditdienst Rijk onderzoek te laten doen naar de totstandkoming van selectieregels en risicomodellenen waarom nu pas onderzocht zal worden of er basis is van een juiste totstandkoming van onderzoek naar fraude. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de ADR is verzocht om in het onderzoek naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst (incl. Toeslagen) ook in te gaan op de rol van 'zelflerende' en voorspellende algoritmes in deze totstandkoming* **[UHB –** [redacted]

Naar aanleiding van de Belastingdienstbrede uitvraag van 14 november 2019 bleek dat op heel veel plekken binnen de Belastingdienst op verschillende wijze invulling wordt gegeven aan het selecteren van risico's. Om inzicht te krijgen in de governance en de mate waarin er checks en balances aanwezig zijn bij de toepassing van deze verschillende vormen van risicoselectie werd nader onderzoek wenselijk geacht. Een dergelijk onderzoek vraagt om specifieke kennis en voldoende onafhankelijkheid. Daarom is de ADR eind 2019 gevraagd om in 2020 onderzoek te doen naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst, in kaart te brengen welke waarborgen daarbij gelden en hoe deze getoetst worden. Zoals wij hebben aangegeven in de brief over FSV van 10 juli jongsleden, zullen wij de uitkomsten van dit onderzoek betrekken bij de maatregelen en het verdere onderzoek die in deze brief zijn aangekondigd.

Er is niet voor gekozen om de rol van 'zelflerende' en voorspellende algoritmes als specifiek onderwerp in dit onderzoek te betrekken, mede omdat de Algemene Rekenkamer (ARK) dit jaar is gestart met een rijksbreed onderzoek ("Zicht op algoritmes") naar algoritmes, waaronder voorspellende en zelflerende algoritmes. De Belastingdienst levert – als onderdeel van het ministerie van Financiën – medewerking aan het onderzoek van de ARK.

Voor de vraag over de juiste totstandkoming van onderzoeken naar fraude verwijzen wij u naar de uitleg die wij in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV hebben gegeven.

57SP (IV&D [redacted]**)** *De leden van de fractie van de SP vragen het externe onderzoek, zowel naar de zwarte lijst, als naar etnisch profileren, uit te laten voeren door een totaal andere organisatie of universiteit en mee te mogen kijken op de vraagstelling en tussenrapportages.*
Voor de vraag over het externe onderzoek naar FSV, of FSV-achtige applicaties verwijzen wij u naar de maatregelen en het onderzoek de wij hebben aangekondigd in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV. PM: eventueel aanpassen op basis van onderzoeksrapport AP.

60 SP *De leden van de fractie van de SP vragen hoe de Willen/Mogen/Kunnen toets precies werkt en of hierop wordt meegekeken door externe juristen of ethici* **[CAP:** [redacted] **en IV&D:** [redacted]**].**

De willen/mogen/kunnen-toets is een intern te gebruiken instrument dat een afwegingskader en een gedeeld begrippenkader bevat. Daarmee helpt deze toets om te verkennen voor welk doel het

gegevensgebruik zou worden ingezet (willen), welke (juridische) kaders gelden voor gegevensgebruik (mogen) en welke (technische) mogelijkheden er zijn (kunnen). Bij het gebruik van het instrument kijken geen externe juristen of ethici mee. De medewerkers van de desbetreffende dienstonderdelen kunnen eventuele vragen aan specialisten van de Belastingdienst voorleggen.

Een willen/mogen/kunnen-toets is te zien als een pre-quick scan, die ingezet kan worden voordat de zwaardere toetsen (waaronder een GEB) worden gebruikt. De toets kan niet in de plaats komen van een verplichte gegevensbeschermingseffectbeoordeling. De Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens geven regels voor het uitvoeren van een verplichte gegevensbeschermingseffectbeoordeling.

61 *SP De leden van de fractie van de SP vragen ten aanzien van de hersteloperatie in de toeslagenaffaire of er niet een grotere groep burgers onder de institutionele vooringenomenheid komt te vallen doordat geselecteerd werd op niet kloppende selectieregels en wat dit betekent voor de hersteloperatie* **[UHB-Toeslagen:** [redacted]

Wij zijn reeds ingegaan op de eventuele gevolgen van deze selectieregel voor individuele burgers. Op dit moment zien wij geen raakvlakken tussen de selectieregel en de hersteloperatie Toeslagen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA
Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de PvdA beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

65 PvdA *De leden van de fractie van de PvdA vragen of het klopt dat er vijf selectiecriteria waren, en dat als men aan 4 van de criteria voldeed de persoon kwam "bovendrijven", maar alleen als er een dubbele nationaliteit was. Deze leden vragen hoe het kan dat de Belastingdienst en de leiding daarvan niet hebben opgemerkt dat de selectieregel discriminatoir was en vragen wat dit zegt over het ethische en juridische besef van de Belastingdienst.* **[FJZ –** [redacted]

Zoals wij hierboven hebben aangegeven, werd in de selectieregel geselecteerd op het niet hebben van de Nederlandse nationaliteit. Er werd dus niet geselecteerd op het hebben van een tweede nationaliteit. Ook is geen onderscheid gemaakt naar welke niet-Nederlandse nationaliteit het betrof. **De Autoriteit Persoonsgegevens doet nog onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere) persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig (heeft) verwerkt. Wij wachten graag eerst de bevindingen van de AP af.**

Zoals wij hiervoor hebben aangegeven, heeft onze ambtsvoorganger op 15 november 2019 aangegeven dat nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen nog voor de handhavingstaak gebruikt mag worden, als daar een expliciete wettelijke grondslag voor bestaat. De selectieregel was niet in overeenstemming met deze toezegging. Om die reden is deselectieregel ook voor de belastingjaren tot en met 2019 op 15 mei jongstleden gestopt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie
Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de ChristenUnie beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

72 73CU DJZ/DGFZ/FJZ/IV&D (voorzet door CD Vaktechniek – [redacted]**)** *De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het hebben van een tweede nationaliteit nooit op zichzelf een reden mag zijn om deze groep wel te controleren en de groep met één nationaliteit in zijn geheel niet en of er redenen kunnen zijn om het hebben van een tweede nationaliteit als risico-indicator aan te merken.*

Zoals wij hiervoor hebben aangegeven, vinden wij het onwenselijk om de tweede nationaliteit (naast de Nederlandse nationaliteit) te gebruiken voor de handhavingstaak van de Belastingdienst. Dit heeft onze ambtsvoorganger u ook laten weten in zijn brief van 15 november 2019..

78 CU *De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen om een reflectie op de manier waarop algoritmes worden gemonitord en bijgesteld. Daarnaast vragen de leden van deze fractie of de analyse wordt gedeeld dat door het zelflerend vermogen van algoritmes eerder sprake is van een belemmering dan van een zegen voor het opsporen van fraude.* **[IV&D –** [redacted]**.**

Zoals onze ambtsvoorganger u in een eerdere Kamerbrief[14] al heeft aangegeven, is er in Nederland terecht veel maatschappelijke aandacht voor het gebruik van data en algoritmes door de overheid en de impact die dit gebruik kan hebben. Rijksbreed worden waarborgen onderzocht en ontwikkeld voor het gebruik van algoritmes. De minister voor Rechtsbescherming heeft hierover op 8 oktober 2019 een brief naar uw Kamer gestuurd, getiteld "Waarborgen tegen risico's van data-analyses door de overheid"[15]. De richtlijnen genoemd in bijlage 1 bij deze brief zijn opgesteld om het mogelijk te maken algoritmes effectief te gebruiken en tevens de risico's voldoende te beperken. Verder doet de Algemene Rekenkamer een onderzoek naar het gebruik van voorspellende en voortschrijvende algoritmes door de Rijksoverheid. De Belastingdienst is betrokken bij deze rijksbrede ontwikkelingen, waarmee gewaarborgd wordt dat algoritmes op een zorgvuldige wijze gebruikt worden door de Rijksoverheid.

blijkt dus niet goed

79 CU De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe er op een effectieve wijze aan risicoprofilering kan worden gedaan zonder te vervallen in discriminatie en etnisch profileren [IV&D -

Het bouwen van een risicomodel, het bepalen van de risico-indicatoren is mensenwerk en een samenwerking tussen diverse afdelingen van de Belastingdienst. In elke stap zijn waarborgen ingebouwd die zorgen voor een zorgvuldig gebruik van gegevens van burgers en bedrijven. Zo wordt vanaf dit jaar voor de ontwikkeling van risicomodellen gewerkt binnen een kwaliteitsframework, dat voor iedere ontwikkelingsfase voorschrijft aan welke eisen de uitkomst van die fase moet voldoen. Tot slot hebben wij in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV onder meer aangekondigd dat we alle gegevensverwerkingen op opzet en bestaan zullen gaan valideren. Daarin zullen ook de uitkomsten worden betrokken van het door de ADR uit te voeren onderzoek naar de totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst, inclusief de waarborgen daarbij.

Met opmerkingen [ ]: PM: Hieraan moeten nog waarborgen van voorgaande jaren worden toegevoegd. Actie DF&A.

Vragen en opmerkingen van de leden van de DENK- fractie
Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van Denk beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

83 DENK *De leden van de fractie van Denk vragen waarom wij in het verleden hebben ontkend, dat tweede nationaliteit een selectiecriterium van de Belastingdienst was. Daarnaast vragen deze leden hoe de Kamer de regering effectief kan controleren op basis van onjuiste informatie en of wij het belang van een effectieve controle door de Kamer onderken* **[UHB -** .

In de eerste plaats willen wij benadrukken dat wij beiden het belang van een effectieve controle door uw Kamer erkennen en er daarom naar streven uw Kamer juist en zo volledig mogelijk te informeren.

Wij herkennen ons evenwel niet in het beeld, dat wij steeds zouden hebben ontkend dat tweede nationaliteit als selectiecriterium werd gebruikt om aangiften te controleren. Wij kunnen namelijk niet uitsluiten, dat tweede nationaliteiten (naast de Nederlandse nationaliteit) door de Belastingdienst is gebruikt in de selectie van aangiften of verzoeken voor controle. Wel hebben wij en onze ambtsvoorganger stelselmatig aangegeven dat we tweede nationaliteit niet willen gebruiken, omdat een dergelijk persoonskenmerk niet nodig is om onze taken in het toezicht en de dienstverlening uit te voeren.[16]

wel in eerste instantie, zie rapport AP

85 DENK *De leden van de fractie van DENK vragen zich de strengere controle van Nederlanders met een dubbele nationaliteit door de Belastingdienst verhoudt tot de Wet bescherming persoonsgegevens en de AVG.* **[DJZ-**

De AVG staat de verwerking van persoonsgegevens zoals nationaliteit onder meer toe als daarvoor een wettelijke grondslag is. Ook voor het gebruik van een eventuele tweede nationaliteit moet sprake zijn van een wettelijke grondslag. In sommige gevallen bestaat een wettelijke grondslag in de zin van de AVG voor de verwerking van nationaliteitsgegevens door de Belastingdienst en is de verwerking dus toegestaan. Voor andere gevallen heeft onze ambtsvoorganger reeds aangekondigd dat nationaliteitsgegevens niet meer gebruikt zullen worden ten behoeve van de handhavingstaak

[14] Kamerstukkken II 2019/2020, 31 066 nr. 545
[15] Kamerstukken II 2019/202, 26 643, nr. 641
[16] Zie bijvoorbeeld: Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 538.

van de Belastingdienst.[1] De Wet bescherming persoonsgegevens is vervallen met de inwerkingtreding van de AVG per 25 mei 2018.

Met opmerkingen [redacted]: PM: Dit antwoord wordt nog aangepast op basis van het rapport van de AP.

86 en 87 DENK. *De leden van de fractie van DENK vragen of het klopt dat ras- en nationaliteitsgegevens niet mogen worden verwerkt, tenzij sprake is van uitdrukkelijke toestemming, of noodzaak op basis van een zwaarwegend algemeen belang, noodzakelijkheid ten behoeve van identificatie, of diversiteitsbeleid. Ook vragen de leden of het klopt dat er bij de controle door de Belastingdienst geen sprake is van één van deze vier criteria en dat dus gediscrimineerd is en een ongeoorloofd onderscheid is gemaakt op basis van etniciteit en nationaliteit* **[IV&D -** [redacted]

Zogeheten bijzondere persoonsgegevens worden door de AVG extra beschermd. Verwerking van zulke gegevens is verboden, tenzij wordt voldaan aan bijzondere voorwaarden die gelden naast de algemene bescherming van persoonsgegevens. Tot deze bijzondere voorwaarden horen bijvoorbeeld dat verwerking noodzakelijk is ter bescherming van vitale belangen van de betrokkene of noodzakelijk is om redenen van een zwaarwegend algemeen belang. Gegevens over ras en etnische afkomst behoren tot deze categorie bijzondere persoonsgegevens. Dat geldt niet voor nationaliteitgegevens. Wel geldt daarvoor de reguliere bescherming van persoonsgegevens door de AVG.

De algemene wettelijke grondslag voor de Belastingdienst om gegevens uit de BRP te ontvangen, waaronder het persoonskenmerk nationaliteit, is gelegen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen en artikel 37 van het Besluit basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit Belastingdienst, Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. Zoals hierboven is aangegeven, volgen wij onze ambtsvoorganger in zijn beleidsmatige beslissing om nationaliteit voortaan alleen nog te gebruiken als hiervoor een expliciete wettelijke grondslag aanwezig is.

De Autoriteit Persoonsgegevens doet onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere) persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig verwerkt. Dat onderzoek willen wij afwachten. wij willen benadrukken dat wij onderscheid naar ras of etnische afkomst ten strengste afkeuren. Het onderscheid maken op grond van nationaliteit achten wij zonder expliciete wettelijke grondslag onwenselijk.

92 DENK (O&P, [redacted]**)** *De leden van de fractie van Denk vragen welke sancties er bestaan er voor ambtenaren die beslissingen nemen, die tegen de wet ingaan en of deze sancties zijn ingesteld.*

Bij beslissingen die worden genomen in strijd met de wet kan sprake zijn van een integriteitsschending, welke laatste een grondslag kan zijn voor het treffen van arbeidsrechtelijke maatregelen. Of daarvan sprake is, is afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden van het geval en kan niet in algemene zin worden beantwoord.

Bij integriteitsschendingen kan de werkgever die arbeidsrechtelijke maatregelen treffen die zijn neergelegd in hoofdstuk 15 van de cao Rijk 2020. De straffen die opgelegd kunnen worden zijn: een schriftelijke berisping, het verminderen van zogeheten individueel-keuze-budgeturen, het maximaal vier jaar uitsluiten van een periodieke salarisverhoging, een verplaatsing naar een andere werkplek al dan niet met vergoeding van de kosten tot een gemaximeerd bedrag, een boete en het via de wettelijke mogelijkheden beëindigen van de arbeidsovereenkomst. Voormelde sancties gelden sinds de inwerkintreding van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren per 1 januari 2020. Daarvoor golden de sancties en het kader zoals neergelegd in artikel 81 van het destijds geldende Algemeen Rijksambtenarenreglement.
(Vermoedelijke) integriteitsschendingen worden binnen de Belastingdienst sinds 2013 in een specifiek programma geregistreerd conform rijks-brede richtlijnen. Vanaf 2019 wordt in een anonieme rapportage een beperkte omschrijving gegeven bij iedere (vermoedelijke) integriteitsschending, deze is op 3 juli jl., eveneens conform rijks-brede afspraken, op de website van het ministerie van Financiën openbaar gemaakt als bijlage bij het Jaarverslag integriteit 2019.

93 DENK *De leden van de fractie van DENK vragen uitgesloten kan worden dat een dergelijke etnische profilering heeft plaatsgevonden bij de Belastingdienst/Toeslagen en daarbij specifiek ingaan op het gastouderbureau* [redacted] **[UHB-Toeslagen -** [redacted].

[1] Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 538.

Wij hebben op dit moment geen aanwijzingen dat er sprake is geweest van etnisch profileren door de Belastingdienst/Toeslagen, dus ook niet bij gastouderbureau [redacted] in [redacted]. Ook in het Advies inzake aangifteplicht op grond van artikel 162 Sv is opgemerkt dat de onderzochte documenten geen aanwijzingen bevatten op basis waarvan kan worden geconcludeerd dat er een redelijk vermoeden bestaat dat in het 'CAF 11-dossier', waar het gastouderbureau [redacted] onderdeel van uitmaakt, een discriminatoir onderscheid is gemaakt op basis van etniciteit. Voor een volledig beeld van het verwerken van gegevens omtrent de tweede nationaliteit in het Toeslagen-verstrekkingensysteem en/of in het kader van de controle op de toeslagen voor kinderopvang wachten wij de resultaten van het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens af.

95 DENK (IV&D [redacted]) *De leden van de fractie van Denk vragen wanneer het onderzoeksrapport naar de Fraude Signalering Voorziening verwacht wordt.*

Fase 1 van het onderzoeksrapport is op 10 juli 2020 met uw Kamer gedeeld.

100 DENK *De leden van de fractie van DENK vragen of het klopt dat een (tweede) nationaliteit niet meer doorgegeven wordt vanuit het BRP sinds 31 januari 2015 en wat er is gebeurd met de gegevens over nationaliteit die de Belastingdienst van voor 31 januari 2015 heeft ontvangen vanuit het BRP* **[CAP –** [redacted]

De BRP registreert bij nieuwe inschrijvingen per 6 januari 2014 geen tweede nationaliteit bij personen met een Nederlandse nationaliteit en geeft dit bij deze nieuw ingeschreven personen niet meer door aan afnemers zoals de Belastingdienst. Van alle in de BRP ingeschreven personen hebben de gemeenten uiterlijk 31 januari 2015 een eventuele andere geregistreerde nationaliteit "geschoond" bij personen met een Nederlandse nationaliteit. Vanaf 31 januari 2015 geeft de BRP dus inderdaad geen eventuele andere geregistreerde nationaliteit meer door wanneer die persoon (ook) de Nederlandse nationaliteit heeft.

Als sprake is van een Nederlandse nationaliteit in de BRP (naast een eventuele andere nationaliteit) wordt sinds 31 januari 2015 uitsluitend de Nederlandse nationaliteit doorgegeven. Bij personen die niet de Nederlandse nationaliteit hebben in de BRP en die op enig moment krijgen, wordt(/worden) de andere nationaliteit(en) verwijderd. Dit wordt met een vertraging van een dag verwerkt in het daartoe bestemde centrale systeem van de Belastingdienst. Voor de tot 31 januari 2015 door de BRP verstrekte tweede nationaliteit bij personen met een Nederlandse nationaliteit geldt dat deze in de persoonsadministratie (BVR) van de Belastingdienst op 23 juli 2015 zijn geschoond. In de periode tussen 31 januari 2015 en 23 juli 2015 leverde BVR dus nog wel informatie over tweede nationaliteiten (naast de Nederlandse nationaliteit) aan de Belastingdienst. Deze informatie is in de periode tussen januari en juli 2015 ook aan de selectieregel voor voorlopige aanslagen. Daarmee is de volgende passage uit onze brief van 11 mei 2020 onjuist: *"van 2012 t/m eind januari 2015 werden beide (indien aanwezig) nationaliteiten doorgegeven vanuit de BRP en in de selectieregel gebruikt (naast vier andere criteria)"*.[17] De reikwijdte van deze constatering zal nader worden bekeken in de maatregelen en het verdere onderzoek die zijn aangekondigd in onze brief van 10 juli jongstleden over FSV. Overigens kunnen bij niet-Nederlanders wel maximaal 2 (actuele) nationaliteiten geregistreerd worden in BvR. Deze zijn altijd afkomstig uit de Basisregistratie Personen.

Tot slot kan het door mutatieproblemen nog voorkomen dat er in BVR bij specifieke personen nog tweede nationaliteiten zijn opgenomen. In 2019 ging het hier om ongeveer 200 personen, in samenspraak met gemeenten en de BRP zijn stappen gezet om de tweede nationaliteit uit BVR te halen. Hierdoor zijn deze 200 personen teruggebracht tot één persoon. Bij de BRP is deze persoon bekend en dit wordt daar uitgezocht. Voor zover de Belastingdienst kan nagaan, hebben deze mutatieproblemen in 2019 geen gevolgen gehad voor burgers.

Met opmerkingen [redacted]**:** PM nog afstemmen met contactpersoon die over BRP gaat.

[17] Kamerstukken II, 2019-20, 31 066, nr. 637, blz. 3.

Geprint met Digidoc 2 op 21-07-2020, 09:50

Parafenoverzicht

Werkmap

Onderwerp: SO nationaliteit in risicoselectie - eerste leesversie

Nummer: 2020-0000016219

Algemeen taakverzoek: De volgende medewerkers konden meelezen:
C&F - [redacted]
FEZ -
IV&D
FJZ -
DGFZ - [redacted]
Comm
DJZ - [redacted]
BOA
TSL -

Document: Oplegnotitie SO nationaliteit in risicoselectie (2020-0000136534)

Naam	Datum en Tijd	Inbox
[redacted] (FISCALITEIT)	21-07-2020, 09:44	DGBD/MT FJZ Paraferen
[redacted] (MT)	20-07-2020, 15:05	DGBD/IV&D Paraferen
[redacted] (HDFEZ/BZ)	20-07-2020, 13:56	HDFEZ Paraferen
[redacted] HDFEZ/BC)	20-07-2020, 11:41	HDFEZ/Stukken VT
[redacted] (BEDRIJF)	20-07-2020, 10:11	DGBD/C&F KOP Paraferen
[redacted] (MT)	20-07-2020, 09:38	DGBD/UHB Paraferen

Geprint met Digidoc 2 op 21-07-2020, 13:59

Parafenoverzicht

Werkmap

Onderwerp:	DGBD 137494 SO nationaliteit in risicoselectie - eerste leesversie
Nummer:	2020-0000016321
Algemeen taakverzoek:	BDG: verzoek aan [redacted] om te paraferen [redacted] 21-7 Graag met spoed paraferen. Het stuk moet uiterlijk om 13.00 bij BOA verdeelpunt zijn.

Document: Oplegnotitie SO nationaliteit in risicoselectie (2020-0000137494)

Naam	Datum en Tijd	Inbox
[redacted] (FISCALITEIT)	21-07-2020, 13:37	DGBD Paraferen
[redacted] (MT)	21-07-2020, 11:04	DGBD/UHB Paraferen